

Kan ockupatione

Saab är sålt har vi just fått veta. Men hur det ska gå för Saabarbetarna i Trollhättan i längden vet vi inte ännu. Men vi vet hur det gick för tegelarbetarna i Neuquen, Argentina.

I Argentina ockuperade arbetare sina fabriker över hela landet. Räddade jobben. Drev fabriker. Och gör det fortfarande i många fall. Farooq Sulehria har läst *Live Working or Die Fighting: How the Working Class Went Global* av Paul Mason, och berättar här om vad en del av arbetarna gjorde efter den ekonomiska och politiska krisen utan motstycke i Argentina kring millennieskiftet.

Neuquen kanske inte alls liknar Trollhättan.

Men den argentinska staden Neuquen var i oktober 2001 i samma fruktansvärda situation som dagens Trollhättan, där 3 400 Saabarbetare väntar på hur avskeden ska slå.

Vid den högteknologiska tegelfabriken Zanon i Neuquen stod arbetarna i månader i samma situation. Men de satt inte stilla medan ägarna försökte avskeda dem, föra bort ugnarna och stänga Zanon.

Arbetarna ockuperade fabriken.

När de hade kontroll över fabriken röstade de för att fortsätta produktionen. När ledningen försökte med lockout, kom ett domstolsutslag till arbetarnas hjälp och stoppade ledningens försök att ta tillbaka fabriken.

Arbetarna började organisera produktionen utan chefer och förmän. Produktionsplanen – hur mycket tegel, vilken sort, utseende, lager – röstade man om. Varje avdelning valde en samordnare som skulle ta upp de dagliga problemen i ett samordnarmöte som hölls varje dag. Samordnarnas möte utgjorde i själva verket ett arbetarråd.

Dessutom förekom stormöten för alla arbetare där man tog mer långsiktiga beslut. Ett av de första besluten var att arbeta mindre hårt. Tegelpressen som avgjorde takten för hela produktionsprocessen gick med 15 slag i minuten. Denna snabba process slet helt enkelt ner kropparna. Under arbetarkontroll sänktes takten till hälften.

Dessutom förekom stormöten för alla arbetare där man tog mer långsiktiga beslut. Ett av de första besluten var att arbeta mindre hårt.

Men den sänkta takten innebar inte att produktionen minskades. Däremot mådde arbetarna mycket bättre av att arbeta i lugnare tempo.

När arbetarna med framgång hade strömlinjeformat produktionen insåg de att detta bara var början på hela processen. Leverantörerna vägrade att leverera råmaterial och fabriken produktionskonfiskerades på grund av att det saknades ett skatteregistreringskonto!

Det tycks som om sociala strider, liksom kapitalet, har en benägenhet att växa. Kommer ni ihåg mödrarna på Plaza de Mayo? Just de mödrar vars barn mördades av Pinochetdiktaturen. Mödrarna på Plaza de Mayo lånade ut sitt kontonummer.

Och arbetarna har sina egna sociala nät-

verk. De löste det ännu större problemet med leveranserna. De arbetare bland ursprungsbefolkningen som låg i strid med de tidigare ägarna gav arbetarna tillgång till sin lera.

Och Zanon var inte något isolerat fall i ett land som hade drabbats hårt av ekonomiska och politiska kriser. I december 2001 hade mer än 200 fabriker övergått i arbetarnas händer över hela Argentina.

Att sådana fabriksockupationer dyker upp vid våldsamma vändpunkter i historien är ingenting nytt. I september 1920 fick till exempel direktörer över hela Italien instruktioner från arbetarna. En halv miljon metallarbetare kontrollerade sina fabriker i den industriella triangeln Milano-Turin-Genua. Direktörerna kunde bara välja mellan att stanna eller ge sig iväg.

Metallarbetarnas direkta aktioner inspirerade en marxistisk intellektuell, Antonio

Detta verk är licensierat under Creative Commons
Erkännande-ickekommersiell-Deja Lika 2.5 Sverige
licens. För att se en kopia av denna licens, besök
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/>
Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

er rädda jobben?

Före arbetarkontrollen förekom 300 arbetsplatsolyckor varje år. När arbetarna tagit över sänktes siffran till 33 olyckor.

Gramsci, så till den grad att han flyttade till Turin. Eldad av de inspirerande erfarenheterna av arbetarkontroll gav Gramsci 1919 ut en tidning L'Ordine Nuovo (Den nya ordningen), som syftade till att samordna fabriksockupationerna.

Det är intressant att se vilka likheter som finns mellan Fiat under arbetarkontroll i Turin på tjugotalet, och det Zanon som drivs av arbetarna, särskilt när det gäller de

demokratiska metoder som används för att organisera produktionen, välja representanter, samla stormöten, ordna arbetarråd och likalöner.

Men ockupationerna i Argentina skiljer sig från tidigare exempel på andra ställen i världen. Långt efter att den massrörelse, som utlösts av en kombination av ekonomisk hårdsmälta och politisk radikalisering, hade ebbat ut, finns det fortfarande 160 fabriker kvar under arbetarkontroll.

Ockupationerna i Argentina skiljer sig från tidigare exempel på andra ställen i världen. 160 fabriker finns kvar under arbetarkontroll, långt sedan massrörelsen ebbat ut.

Enligt uppgifter är 15 000 arbetare anställda i dessa fabriker. Det är mycket sällsynt att en fabriksockupation varar så länge.

De argentinska fabriksockupationerna har överlevt också på grund av att en vänsterinternationalistisk regering kom till makten efter kaoset 2001. Alltså fortsätter fabriker som drivs av arbetare att blomstra. Vid Zanon ökade till exempel arbetsstyrkan med 50 procent sedan övertagandet. Man anställde folk från arbetslöshetsrörelsen och byggde upp en stabil marknad för sina varor. Före arbetarkontrollen förekom 300 arbetsplatsolyckor varje år, hälften av dem allvarliga, med i snitt ett dödsfall per år. När arbetarna tagit över sänktes siffran till 33 olyckor.

Och här var tiotusenkronorsfrågan: kommer Saabarbetarna i Trollhättan att följa Zanons exempel? Fackbyråkratin skulle absolut rysa inför en så subversiv tanke.

Fabriksockupationer är för övrigt ingenting nytt för General Motors. I december 1937– januari 1938 förekom en elva dagar lång ockupation vid Flint och strejker över nästan hela GM, vilket tvingade ledningen att erkänna fackföreningen.

Farooq Sulehria
Översättning Gunvor Karlström
Läs också boken *Live Working or Die Fighting: How the Working Class Went Global* av Paul Mason, förlag London Harvill Secker 2007.